

УДК 81'276.3

Специфіка молодіжного жаргону в наш час

Данильчук О. М.

к. філол. н., в. о. доцента кафедри

прикладної лінгвістики ГІ

НУК ім. адм. Макарова

Сучасна епоха характеризується як епоха homo loquens, тому що в усіх галузях освоєння і пізнання дійсності зростає роль мови – універсального засобу оволодіння світом. «Виконуючи функції накопичення, зберігання, переробки й передачі інформації, мова стає двигуном людства [1]». Зростання ролі особистості в суспільстві формує особливий соціально-психологічний стереотип довіри до слова: володіння мовою розглядається як надзвичайно важливий компонент особистості, особливо коли вона займає чи претендує на певну посаду, становище в суспільстві, місце в соціальній ієрархії. Спілкування між людьми відбувається за допомогою мови, яка є важливим засобом людських стосунків. Літературна мова – велике досягнення мовної культури будь-якого народу. Порушення її законів сприймається як прояв безграмотності й безкультур'я. Відомо, як реагує аудиторія, навіть невибаглива, на мову, в якій переважають слова не літературного походження.

У книзі «Жива як життя» К.І. Чуковський зазначає: «Ми можемо скільки завгодно доводити й собі, і іншим, що те чи інше слово й за своїм змістом, і за своєю експресією, і за своєю граматичною формою не викликає ніяких нарікань. І все ж таки внаслідок певних особливих причин людина, яка вимовить це слово в суспільстві освічених, культурних людей, скомпрометує себе в їх очах. Звичайно, форми слововживання надзвичайно змінюються й важко передбачити їх долю, але той, хто скаже, наприклад, у 1962 році «вибора» або «матеря», відразу зарекомендує себе як людина не дуже високої культури [2]».

Звичайно, з часу висловлювання відомого письменника багато що змінилося, і слова-жаргонізми вживаються в розмовному, публіцистичному, художньому стилях літературної мови її носіями незалежно від вікового статусу. Проте існування літературної мови, її норм і правил вимови, слововживання і граматичного висловлювання думок є обов'язковою умовою загальної комунікації. Прагнення до інтеграції та уніфікації у розвиненому суспільстві підштовхує до оволодіння літературними нормами мови, у той час, як бажання «таїнства», «прихованості», певного ескепізму сприяє винайденню «секретної» мови, яка була б незрозумілою «чужим» або «непосвяченим».

Так виникає жаргон (сленг – від англ. slang) або арго – особлива «мова», якою розмовляють люди однієї професії чи певної соціальної групи (професійні або соціальні арго чи жаргони). Жаргон буває світський, злочинний, молодіжний, студентський, шкільний, армійський, морський, спортивний та інший. Лексика жаргону не має загального поширення й функціонує звичайно у вузькому середовищі носіїв мови, зв'язаних між собою територіально, професійно чи будь-якою іншою спільністю. Лексика жаргону представлена переважно спеціальними або експресивно-зabarвленими словами. Вона має підпорядкований характер щодо загальнонаціонального словника й досить часто базується на ньому. Жаргон – це не мова в буквальному розумінні слова: граматики в ній у цілому та сама, що й у загальнонаціональній мові, але її «особливість» – у лексиці. Багато слів у жаргонах мають спеціальний зміст; є такі, які за формою відрізняються від загальновживаних.

Відомо, що жаргон має свою історію. Наприклад, у дореволюційній Росії існувала «мова» офенів – бродячих торговців дрібним товаром, коробейників. Офені складали одночасно й професійну, і соціальну відокремлену групу. Траплялося, що на коробейників нападали, відбирали в них товар і гроші, їх діяльність іноді переслідувалася

владою. Тому коробейники всілякими засобами були змушені приховувати свої наміри й дії від сторонніх, підтримуючи тісні зв'язки тільки між собою. Допомогало їм у цьому спеціально вироблене арго, незрозуміле оточуючим.

У багатьох суспільствах здавна існували й існують шкільні та студентські жаргони. У XIX столітті був бурсацький жаргон: його використовували учні особливої школи – бурси, що відрізнялась жорстокою дисципліною. Бурсацький жаргон відобразив М.Г. Помяловський у повісті «Нариси бурси».

Отже, як бачимо, жаргон виник не сьогодні, а існував мабуть з тих пір, з яких існувало людство.

Найвиразніше виділяється жаргон, що побутує у різних молодіжних колективах, зокрема в учнівському й студентському. Молодіжний жаргон є одним з видів розмовного стилю сучасних української та російської мов, що динамічно поповнюється й змінюється. Частина цих слів має професійний характер (через ризик або в дужках подається «переклад» для невтаємничених): «**фак**» – факультет; «**економіст**» – студент економічного факультету; «**вишка**» – вища математика; «**ґрема**» – Practical English Grammar; «**дешка**» – аудиторії позначені літерою «Д»; «**дипломник**» – дипломний проект; «**зарубіжка**» – історія зарубіжної літератури; «**курсова**», «**курсовик**», «**курсак**», «**курсач**» – курсова робота; «**лаба**» – лабораторна робота; «**пара**», «**лєнта**» – дві академічні години занять з навчального предмету та інші.

Психологічною основою появи сленгу в молодіжному середовищі є бажання його носіїв бути дотепними, вразити співбесідників свіжістю та яскравістю висловлення, прагнення показати свою зневагу або байдужість до предмета розмови, пом'якшити чи навпаки посилити враження від висловлення, намагання уникнути затертих або пишномовних слів і виразів, настанова на фамільярність висловлення й, зрештою, гра слів як результат «властивого людству бажання

порозважатися». Загальна риса жаргонної лексики молоді – переосмислення загальноновживаних слів і створення яскравих метафор. Молодь шукає нові, оригінальні мовні форми, тому що не хоче вживати ту саму лексику й звороти, якими користуються дорослі. Створення молоддю нових слів пояснюється її прагненням секретності, «таємничості», психологічного простору, а також певним максималістським поділом на «своїх» і «чужих».

Переважна більшість емоційно забарвлених слів студентського побутового словника має інтержаргонний характер і трапляється у різних молодіжних колективах. Це жартівливі й зневажливі звертання чи характеристики своїх колег: **«старий»**, **«бродяга»**, **«кадр»**, **«пареньок»** – хлопець; **«доходяга»** – худий; **«братка»**, **«бро»** – друг; **«ванілька»**, **«подруга»** – дівчина; **«товста ванілька»** – повна дівчина; **«джигурдашка»** – хлопець або чоловік з хриплим голосом; **«дурбелик»** – нерозумний; **«дуся»** – нетямуща; **«лошара»** – невдаха; **«пасажир»** – людина; **«тру-ля-ля»** – той, хто багато гуляє, бешкетник; **«чіка»** – дівчина, яка стильно одягається; **«чуча»** – той, хто повільно міркує та інші.

Тобто молодіжний сленг використовується для більш точної характеристики особи, яка належить до певної групи людей. До того ж тут діє мовний закон економії лексичних засобів: одне слово вміщує зміст цілого речення, що характеризує людину. Ця характеристика органічно вказує на оцінку мовцем конкретної особистості, яка, втім, не завжди є об'єктивною. Отже, жаргонізми реалізують емотивну та сугестивну функції комунікації, що є зрозумілими з погляду молодіжної аудиторії.

У лексиці молодіжного сленгу помітний шар складають експресивні розмовно-побутові слова: **«бебехи»** – особисті речі; **«бєда»** – неприємність; **«блін»** – вигук досади; **«все пучком»** – все гаразд; **«днюха»** – день народження; **«зашибісь!»** – вигук схвалення, здивування або неприємних емоцій (залежить від контексту бесіди та

інтонації респондента); **«ізабелла»** – набридло; **«кльово»**, **«кошерно»**, **«класно»** – відмінно; **«хавчик»** – їжа та інші.

Оскільки життя молоді традиційно пов'язане з сучасною технікою – телевізором, мобільним телефоном, комп'ютером – то закономірно, що в її мові переважає така лексика, як **«тєльчік»** – телевізор; **«мобіла»**, **«тел»** – мобільний телефон; **«вінд»**, **«віндо»** – комп'ютерна система Windows; **«клава»** – клавіатура; **«комп»** – комп'ютер; **«мило»** – e-mail; **«нет»** – Інтернет; **«ноут»** – ноутбук; **«юзер»** – користувач; **«яблоюзер»** – користувач продукції Apple; **«епік він»** – перемога у комп'ютерній грі; **«епік фейл»** – поразка та інші.

Про дозвілля молоді можна скласти уявлення за такою лексикою: **«двіж»** – компанія; **«клубєшнік»** – клуб; **«музяка»** – музика; **«дьорнути глаз»** – палити; **«сіга»** – цигарка; **«жесть»** – яскраве видовище; **«жига»** – запальничка та інші.

Прикладом молодіжного гумору можуть служити й такі репліки: **«Мені нудно!»** – **«Зараз я вчиню скандал, і тобі буде весело!»** («Мені хочеться розважитися!» – «Найкращий засіб для цього – скандал!») або **«Не пробуджуй в мені звіра!»** – **«Я хом'ячків не боюся!»** («Не турбуй мене, а то розлютуюсь як звір!» – «Хом'ячок – теж звір, проте він не страшний!»).

Чимала група жаргонізмів у студентів має англійське походження: **«данс»** – танок; **«смайл»** – посмішка; **«дрінк»** – напій; **«кежуал»** – випадковий; **«кеш»**, (**«лаве»**) – гроші; **«меседж»** – повідомлення; **«over 9000 (nine саузенд)»** (англ. «over» – «більше ніж») – дуже багато; **«свег»** (англ. «модний») – річ, яка подобається, щось яскраве, **«френд»** – друг, **«фейс»** – обличчя та інші.

Експресивно-забарвленими є слова привітання, прощання та хвали молоді один одного: **«благодарочка»**, **«спс»**, **«пасибкі»** – дякую; **«маладець»**, **«візьми пиріжок з полиці»** – молодець; **«прівєта»** –

привіт; «**спокі**», «**покі**» – спокійної ночі; «**шикарний вигляд**» – схвально та інші.

Лексика як найдинамічніша частина мовної системи перебуває в стані постійного розвитку й зміни, а абсолютно різкі розмежувальні лінії, як відомо, несумісні з теорією розвитку. Жаргонізми, що є одним з джерел поповнення емоційно-забарвленої лексики загальнонаціональної мови, постійно вливаються до її складу як синоніми до «затертих» слів, що, на думку молоді, вже не здатні привернути до себе увагу, не відповідають вимогам до виразності. Специфіка молодіжного жаргону полягає в тому, що до нього весь час надходять нові, «свіжі» слова. Як тільки жаргонізм стає загальновідомим, молодь втрачає до нього інтерес і замінює іншим. Так, молодіжний жаргон виконує функцію своєрідного «фільтра» для словотвору.

Проте як же сама молодь оцінює таке мовне явище, як сленг?

В опитуванні брали участь студенти груп 1521 і 1527 (2011–2012 рік навчання) спеціальності «Прикладна лінгвістика»:

✓ «Використання жаргонізмів – це нормально, адже деякі з них увійшли в наше життя й використовуються як загальнонаціональні слова. Вживати сленг можна, але нечасто».

✓ «Сленг – це зручно, швидко, зрозуміло, цікаво й весело!».

✓ «Жаргонізми забруднюють мову, проте молодь звикла до них і не завжди помічає їх у своїй мові».

✓ «Важко не піддатися впливу друзів, які розмовляють, увесь час використовуючи жаргонізми. Кожний другий їх вживає. Сленг використовується в 50–70% однієї розмови. Проте він засмічує нашу мову й у розмові з дорослими заважає висловлювати думки зрозуміло. Тоді доводиться червоніти за свою мову».

✓ «Сьогодні молодіжний сленг став огидним! Багато молоді використовує ненормативну лексику, слова-паразити. Краще зовсім не вживати молодіжний сленг, а розмовляти грамотно й правильно. Якщо

людина дійсно прагне бути культурною та освіченою, вона повинна говорити літературною мовою».

Отже, як бачимо, студенти визнають, що використання жаргонізмів у мові можливе лише тоді, коли це ситуативно виправдано й необхідно для яскравішої характеристики чого-небудь. В іншому випадку жаргонізми засмічують мову.

Тож, можна по-різному оцінювати це явище, проте відкидати його не слід, адже воно вказує нам шлях до взаєморозуміння й пошуку спільної мови. Високий інтелектуальний, творчий і моральний потенціал елітарної мовної особистості, яка досконало володіє арсеналом мовних засобів, повинен, як на нас, виключати подібні явища. Стратегія виховання такої мовної особистості повинна здійснюватися двома напрямками: по-перше, існування жаргону як реалії мовної дійсності не треба замовчувати, в результаті цього зруйнується статус «забороненого плоду»; по-друге, жаргон можна нейтралізувати відповідними дозволеними мовними засобами, які вироблені в народній та інтелектуальній сферах, а також психологічними прийомами захисту.

Література

1. Бекасова Е.Н. Стратегия воспитания элитарной языковой личности в современной школе / Е.Н. Бекасова // Вестник Челябинского гос. унив. – Серия Филология. Искусствоведение. Челябинск, 2013. – Вып. 74. – № 2. – С. 8–10.
2. Чуковський К.І. Живой как жизнь / К.І. Чуковський. – М.: Зебра Е, 2010. – 304 с.